

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
  - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;

- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
  - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
  - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
  - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.
- NB2 Als het College voor Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.
Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.
Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:
- NB
- a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
  - b. Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden WOLF-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt. In dat geval houdt het College voor Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 59 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken.

Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van twee scorepunten voor het geheel van de open vragen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Pinnen gaat het winnen

---

1 maximumscore 1

indirecte ruil

Voorbeeld van een juist argument:

Het saldo/geld op de bankrekening wordt met behulp van de pinpas gebruikt als ruilmiddel. Goederen worden geruild tegen (giraal) geld.

2 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist voordeel:

- De consument hoeft geen contant geld mee te dragen, dus het is makkelijker.
- Er is minder kans op verlies/diefstal van het geld.

3 A

4 B

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 2

Voorbeeld van een juiste berekening:

- 2011: 2,1 miljard x 1,08 = 2,268 miljard
2012: 2,268 miljard x 1,08 = 2,44944 miljard 1
- 2013: 2,44944 miljard x 1,08 = 2,6453952 miljard
Dus in 2013 1

Opmerking

Een andere juiste manier van afronden niet fout rekenen.

6 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste berekening:

€ 2,61 x 178.000.000 = € 464.580.000

7 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist antwoord:

- Alle betalingstransacties zouden dan via een bank moeten plaatsvinden. (Dat kan erg omslachtig zijn.)
- De tweedehandsmarkt zal moeilijker worden. Mensen kunnen elkaar alleen nog betalen via overschrijven van geld.
- Je kunt niet overal ter wereld betalen met pin.

Koekenbakker!

---

8 maximumscore 2

Voorbeeld van een juiste berekening:

- Verkoopprijs: € 50.000 / 100.000 = € 0,50 1
Kosten: (€ 8.000+ € 20.000+ € 12.000) / 100.000 = € 0,40
  - Nettowinst = € 0,50 - € 0,40 = € 0,10 1
- of
- Omzet min kosten = € 50.000 - € 40.000 = € 10.000 1
  - Nettowinst per stroopwafel: € 10.000 / 100.000 = € 0,10 1

9 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist argument:

- De stroopwafel draagt bij aan de totale winst.
- Zo houdt men een breed assortiment.

10 A

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste berekening:

$$35.000 : 3 = 11.667 \text{ koeken}$$

of

$$€ 28.000 : 3 = € 9.333,33$$

Opmerkingen

- *Een andere juiste manier van afronden niet fout rekenen.*
- *Wanneer bij vraag 10 het verkeerde antwoordalternatief gekozen is, mag dat hier niet als doorwerkende fout beschouwd worden.*

12 maximumscore 2

• (1) = kort

1

• (2) = hoog

1

13 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste mogelijkheid:

Ze kunnen de stroopwafels apart verpakken zodat ze makkelijk mee te nemen zijn.

Stekker uit het spaarloon

---

14 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord:

Het gespaarde bedrag ging van het (bruto)loon af. Mensen spaarden zo automatisch (en kwamen niet in de verleiding het uit te geven).

15 D

16 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist argument:

De banken kunnen het geld dan makkelijker uitlenen dan het geld van een gewone bankrekening (dat steeds opeisbaar is).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 2

inleg	€ 613,00	
belastingpercent age 42%	<u>– P = € 257,46</u>	
• netto-inleg	Q = € 355,54	1
opgenomen bedrag	€ 613,00	
• procentuele toename	R = (€ 613,00 - € 355,54) / € 355,54 x 100% = 72,4%	1

Opmerking

Wanneer bij P € 257 of € 258 is gebruikt, dit ook goed rekenen. Denk aan doorwerkfouten.

18 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste verklaring:

Als Hennie het geld op een gewone spaarrekening zet, moet hij over 4% rendement 30% belasting betalen. Dat is 1,2% over dit spaargeld. Hij zou dan netto (ongeveer) 1,4% overhouden en dat is minder dan de 1,9% van de spaarloonrekening.

19 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist argument:

Het is niet zeker dat het extra nettoloon ook wordt uitgegeven. Misschien sparen ze dit nu op een andere manier.

20 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist argument:

De te betalen rente op een lening is hoger dan de te ontvangen rente op een spaarrekening.

Een voor allen, allen voor een!

21 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste berekening:

$$563 \text{ mln kg} / 738 \text{ mln kg} \times 100 \% = 76,3\%$$

Opmerking

Een andere juiste manier van afronden niet fout rekenen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

22 maximumscore 2

Voorbeeld van een juiste berekening

- 18 kilo x 16 mln = 288 mln kg consumptie in Nederland 1
Beschikbaar voor consumptie: 738 mln kg – 563 mln kg = 175 mln kg.
- 288 mln kg – 175 mln kg = 113 mln kg import 1

23 C

24 A

25 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste reden:

Bij grensoverschrijdend verkeer zijn de afstanden en/of is het tonnage over het algemeen groter dan in het binnenland.

26 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist voordeel:

- Door de binnenvaart wordt (per tonkilometer) minder CO₂ en fijnstof uitgestoten dan door het wegvervoer.
- De binnenvaart heeft minder te maken met files.

27 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist kenmerk:

- het gebruik van de euro binnen de eurozone
- gemeenschappelijke importheffingen

28 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist argument indien geantwoord ja:

- Het kost die landen geld de wegen te onderhouden. Het is redelijk dat de gebruikers hieraan meebetalen.
- Daardoor is er sprake van eerlijke concurrentie tussen binnenlandse en buitenlandse vervoerders.

Voorbeeld van een juist argument indien geantwoord nee:

Alle Europese landen hebben baat bij goed en goedkoop vervoer. Als iedereen van elkaars wegen gebruik mag maken worden tijd en geld bespaard.

Amerika als ontwikkelingsland

29 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste berekening:

\$ 14.300 miljard / 309 miljoen = \$ 46.278 (afgerond)

Opmerking

Een andere juiste manier van afronden niet fout rekenen.

30 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste berekening:

$(\$ 46.278 - \$ 30.788) / \$ 46.278 \times 100 \% = 33,5 \%$.

De schuld van een Nederlander is 33,5 % lager dan van een Amerikaan
of

$(\$ 45.000 - \$ 30.788) / \$ 45.000 \times 100 \% = 31,6 \%$

Opmerking

Een andere juiste manier van afronden niet fout rekenen.

31 maximumscore 2

- (1) toenemen
- (2) afnemen
- (3) afnemen
- (4) afnemen

1

1

32 maximumscore 2

Voorbeeld van een juiste uitleg:

- In de VS betalen de inwoners in verhouding weinig belasting. De inkomsten van de Amerikaanse overheid zijn hierdoor in verhouding laag
- Daarom moet de overheid voor haar omvangrijke uitgaven veel geld lenen

1

1

33 B

34 D

35 C

Alexander en Felicity

---

36 D

37 maximumscore 2

Voorbeeld van een juiste berekening:

- aflezen grafiek € 3.100 1
- € 3.100 x 0,7 = € 2.170 per maand 1

38 maximumscore 1

Altijd Zeker is de goedkoopste aanbieder.

Voorbeeld van een juiste berekening:

Maandpremie:

Zeker en Vast (2 x (€ 96,70 + 21,41)) = € 236,22

Altijd Zeker (2 x (€ 75,50 + 20 + 3,75)) = € 198,50

39 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste berekening:

(€ 2.500+ € 200) – (€ 1.250+ € 1.000 + 500) = € 50 tekort

(Nee, er blijft niets over. Sterker: er is een tekort!)

40 B

41 maximumscore 1

zelfvoorziening

42 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste uitleg:

Felicity koopt dan alléén de producten die op haar lijstje staan. Ze verspilt geen geld aan producten die ze ziet liggen en daardoor koopt (impulsaankopen).

De ene reus slurpt de andere op

---

43 maximumscore 1

Voorbeelden van een juiste reden:

- De winstgevendheid van C1000 is goed, die kan op deze manier voortgezet worden.
- De formule van C1000 werkt op dit moment heel goed, het is zonde wanneer die overboord gezet wordt.
- Zo zijn er geen kosten aan logo- en naamsverandering op gevels en papier.

Vraag	Antwoord	Scores
44	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • Een juist voordeel: Voorbeelden: <ul style="list-style-type: none"> – korting op gezamenlijke inkoop – meer eisen kunnen stellen doordat je een grotere speler op de markt bent – verbetering van de logistiek 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Een juist nadeel Voorbeelden: <ul style="list-style-type: none"> – Een grote organisatie is onoverzichtelijk. – Een groot bedrijf kan minder snel inspelen op veranderingen. 	1
45	maximumscore 2	
	Voorbeeld van een juiste berekening:	
	<ul style="list-style-type: none"> • € 7,5 miljard + € 10 miljard + € 15 miljard = € 32,5 miljard 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • € 7,5 miljard / € 32,5 miljard x 100 % = 23,1% 	1
	<i>Opmerking</i>	
	<i>Een andere juiste manier van afronden niet fout rekenen.</i>	
46	A	
47	maximumscore 2	
	Voorbeeld van een juist argument:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Door de prijzenoorlog zullen de prijzen gaan dalen. Hierdoor zullen een aantal supermarkten de prijzenoorlog niet overleven 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Hierna zullen de prijzen waarschijnlijk hoger worden dan ze voor de prijzenoorlog waren 	1
48	maximumscore 1	
	Voorbeeld van een juist argument indien gekozen voor sneller verdwijnen:	
	Doordat de concurrenten groter worden hebben zij een kostenvoordeel. Dit berekenen ze door aan hun klanten, waardoor het voor de buurtsuper nóg moeilijker wordt te concurreren.	
	Voorbeeld van een juist argument indien gekozen voor minder snel verdwijnen:	
	Doordat de concurrenten groter worden, kunnen kleine buurtsupers zich nog beter onderscheiden als het gaat om service en persoonlijke aandacht.	

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per school in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 21 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

---

informatiebron 4   FSIN analyses 2011
informatiebron 7   NIWO/CBS
informatiebron 8   www.indexmundi.com
informatiebron 9   www.loonwijzer.nl